

הקדמה

הספר **יושביה עליה** קרם עור וגידים בעיצומה של מלחמה עזה על נפש האומה. במשך שבעים וחמש שנות מדינה, זכינו להקים מדינה לתפארת - ישובים פורחים, חקלאות משגשגת, היי-טק וטכנולוגיה מתקדמים, צבא חזק ועוד. 'משיח בן יוסף' במיטבו. במקביל, רוח משיח בן דוד ניסתה באותן שנים לבצבץ ולהגיח החוצה, כדי לצקת קומת קודש לתוככי עולם החול. דא עקא, חלק גדול מעם ישראל, ודאי ההנהגה, העדיף להישאר באזור הנוחות של "ככל העמים בית ישראל".

יסודו של עולם החומר בפירוד ובזמני, והשקיעה בו הביאה אותנו לעברי פי פחת: מחלוקות, שנאות, לשון הרע, דחיקת זהותה היהודית של המדינה ועוד. המלחמה החזירה אותנו באחת אל רוחו הגדולה של עם ישראל - אחדות עצומה, מסירות נפש, וצימאון לא-ל חי. הצבא הוא תשקיף של עם ישראל ו"פוק חזי מאי צבא" דבר". הצבא קורא בשם ה'. רוח טהרה אופפת את גיבורי לוחמי ישראל, ומהם היא מוקרנת על העם כולו.

העיסוק בחיבור שבין רוח לחומר, בין תורה לחיים, בין הלכה למדינה מודרנית, נדרש ביותר כיום. 'עמך בית ישראל' צמא למציאות אמת מרוממת זו. כמרכז שעוסק בחיבורים אלו, חובה עלינו כיום, ביתר תוקף וביתר עוז, להפיץ תורה זו. עלינו לגלות כיצד יוצרים קשר אולטימטיבי בין עליונים לתחתונים, בין שמיים לארץ. "סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה". ללמוד וללמד תורה גדולה, שתורה דרך לאומית, מדינית, חברתית, צבאית וכלכלית.

אמר הקב"ה, תורה חדשה מאתי תצא - חידוש תורה מאתי תצא

(ויק"ר שמיני, יג)

עם ישראל צמא לרוח גדולה שתרומם את כל המציאות לרום הפסגה, לתורה הגואלת, ותפיח במדינה ובעולם דרכי חיים של טוהר ויושר, אמת וצדק ומוסר, הדרכות ואידאליים אלוקיים.

דבר בעתו מה טוב. ככל ספרי **מרכז תורה ומדינה**, גם החיבור שלפנינו - **יושביה עליה**, עוסק בקשר האמיץ שבין תורת למדינה, אותה תורה מתחדשת שהעיסוק בה נבע ופרץ עם שובנו ארצה, וביותר אחר שבעים וחמש שנות מדינה. זכינו, וכיום הזה, לא זו בלבד שמספר היהודים שחי במדינת ישראל הוא הגדול מכל אחת מתפוצות ישראל בעולם, אלא שאנו ניצבים על סיפה של תקופה שבה רוב העם היהודי יחיה את חייו בארץ ישראל. לעובדה זו משמעויות רבות, הלכתיות ואמוניות, והדבר מחייב אותנו להיערך.

מדינת ישראל, בהגדרתה כמדינה יהודית ובעלת רוב יהודי, מתמודדת עם מגוון אתגרים הכרוכים בכך. החיבור שלפנינו בוחן את חלקם במבט הלכתי, במספר שערים: עלייה וקליטה, התיישבות, הרוב היהודי והיחס לבני מיעוטים. בין הנושאים שעוסק בהם חיבור זה: היחס למיעוטים, עידוד ילודה, קליטת פליטי מלחמה, תיעדוף עולים במשרות ציבוריות, העלאת יהודים שאינם שומרי תורה ומצוות, תמיכה ממשלתית בפריפריה, השלכות הלכתיות ממציאות שבה רוב יהודי העולם מתגוררים בארץ ישראל, ועוד. לספר נילוות שתי סקירות מקצועיות: האחת, מאיש מדעי המדינה, ד"ר אורי בגנו, שעניינה שאלת הדמוגרפיה העכשווית; והשנייה, משולחנו של מר תומר מוסקוביץ - מי שהיה עד לאחרונה מנכ"ל רשות האוכלוסין וההגירה - שעניינה סקירה על אתגרי הרוב היהודי בארץ בעת הזו.

החיבור הנוכחי מצטרף לחיבורים קודמים שיצאו לאור על ידי **מרכז תורה ומדינה**, והוא מצטרף לחזונו הכללי: עיסוק עיוני ומעשי בנושאים שנוגעים להתנהלותה כהלכה של מדינה יהודית. המפעל המרכזי שבו עוסק המרכז הוא הוצאה לאור של סידרת כרכי '**שולחן מלכים**' - מהדורה מקיפה, מורחבת ומבוארת של הלכות מלכים ומלחמות לרמב"ם, הוא החיבור היסודי לליבון סוגיות משטריות בעם ישראל. סידרה זו היא חוליה במימוש חזונו והדרכתו של מרן הראי"ה קוק זצ"ל: "הננו נושאים עין לעסוק בהלכות מלכים וכל סדרי מדינה כתורה וכמצוה, לעולם זאת על ישראל" (אגרות הראי"ה, ד, רט). לצד מפעל תשתיתי זה, וכקומה נוספת, המרכז מלבן סוגיות מעשיות שנוגעות להלכות מדינה, ומדי שנה בשנה מוציא לאור ספר מסכם. במסגרת זו ראו אור מספר חיבורים: '**מכת מדינה**', שבחן הלכתית סוגיות

מדינתיות שנבעו ממגיפת הקורונה; 'עדרו ירעה' שבחן הלכתית יחסי מנהיג והנהגה אל מול הציבור, ועוד.

רבני מרכז תורה ומדינה וחוקריו נשאו בעול כתיבת פרקי הספר שלפנינו, ואלה שמותם: הרב נעם אלטמן, הרב איתיאל אמיתי, ד"ר אורי בגנו, הרב פרופ' נריה גוטל, הרב יובל גלאס, הרב אריה ויזל, הרב נדב טייכמן, הרב ד"ר אופיר כהן, הרב אביגדור לוינגר, הרב דוד קהלת, הרב יגאל קמינצקי, הרב שבח שולמן, הרב דוד שטרן, הרב זאב שמע והרב בניהו שנדורפי. הרב עזריאל אריאל, ראש מחלקת אחוה למדיניות חברתית-יהודית, שבמסגרת מרכז תורה ומדינה, היה שותף בעריכת הפרקים שנוגעים לתחומים אלו. עריכה ראשונית של הספר נעשתה ע"י הרב דוד שטרן, והעריכה הראשית הופקדה בידיו של הרב פרופ' נריה גוטל, שעומד בראש מערך המחקר במרכז תורה ומדינה. העורך הלשוני היה הרב הראל דביר, ומנהל המרכז, הרב ד"ר אופיר כהן, ריכז את הוצאתו לאור של הספר - יישר כוחם של כל הנושאים בעול.

בסיום דבר-הקדמתנו נאמר שאת הספר שלפנינו נכון לקרוא לא רק במבט עכשווי אלא גם בראייה צופה פני עתיד, בחינת "נבואה שהוצרכה לדורות נכתבה" (מגילה יד ע"א). לא בכדי נוסחה כותרת המשנה של הספר כך שהיא יכולה להיקרא בשני אופנים: א. מְאָתְגְרִי הַדְמוֹגְרַפִּיָּה בַמְדִינָה יְהוּדִית; ב. מְאָתְגְרִי הַדְמוֹגְרַפִּיָּה בַמְדִינָה יְהוּדִית. בעוד שהראשון מבטא את תכולת הספר, שמתמקד בהווה שלנגד עינינו, הרי שהשני מבקש לרמז על קריאת כיוון - ואולי קריאת השכמה - ביחס לעתיד: הדמוגרפיה כאתגר מתמשך. וגם אם נכון הוא שלא עלינו המלאכה לגמור, ברם לכל ברור שאל לנו להיבטל מנתינת דעת עליה (אבות פ"ב מט"ז). על הרשויות כולן לכלכל צעדיהן בתבונה, וחפץ ד' בידינו יצלח (ע"פ ישעיה נג, י).

**אור חדש על ציון מאיר, ויאיר
ונזכה כולנו במהרה לאורו.**

פרקי מבוא

